

1. Käesoleva kuu lõpus lõpeb ka suveaeg. Küsime, millal keerati kell suveajale Eestis esmakordselt? Aasta täpsusega vastus 1 p, aasta ja kuu täpsusega 2 p
2. 1876 a. tegi Alexander Graham Bell esimese telefonikõne oma assistendile (hr. Watson). Kaks aastat hiljem aga lõppes ühe maailmaime ehitamine. Mis on see maailmaime, mille ehitus sai valmis peale seda, kui ülejäänud maailm astus sammu tulevikku?
3. Mida tähendab akronüüm "URL"? Sobib vastus eesti või inglise keeles (Soovime täpset tähendust). NB! „Internetiaadress“ pole korrektne vastus.
4. Nimeta autor ja teose nimi (tegemist kunstniku autoportreega) 1+1p

5. Mis leiutaja kohta (eluaastad 1855-1932) on öeldud, et ta oli „inimene, kes on kõige rohkem inimkonna nägu muutnud“?

6. Frank Seiberling oli ärimees, kes asutas 1898. a. kompanii, mis on tänaseks saanud maailmakuulsaks. Nime pani ta kompaniile ühe teise leiutaja mälestuseks, kes oli surnud juba 1860. a, enne oma leiutise autorsuse lõplikku tunnustamist. Selle leiutaja (või siis Seiberlingi asutatud kompanii) nime me küsimegi. F. Seiberlingi täiustus seisnes masina leiutamises, mis muutis selle leiutise jõudlust kordades. Mis kompanii asutas Seiberling?
7. Millise 1900. a. Eestimaal rajatud raudteejaama esialgne nimi oli Hermeti? Laiarööpmeline raudtee jõudis jaam 1969. a. Praegu väljub sealt rong paarkümmend korda päevas
8. Millistes Euroopa riikides peale Eesti elavad veel lendoravad (3 riiki)?
9. Mis on nende embleemide ühisosa (peale Z tähe)?

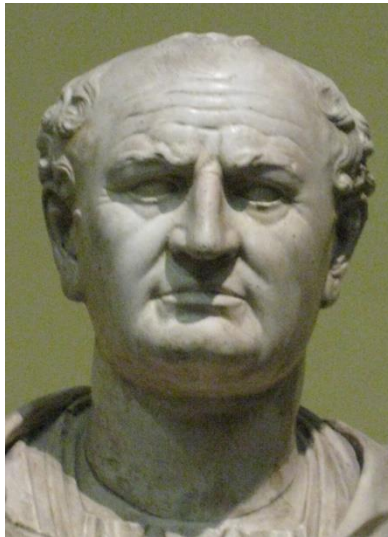

10. Mis riigi hümn ja mis instrumendil esitatakse?

11. Mida kujutas endast nii USA kui NSVL poolt järgitud MAD doktriin?
12. 1639. a. sai Hispaania sõjalaevastik suure kaotuse Las Dunase lahingus. Mis riigi vetes see lahing toimus ja kes oli Hispaania vastane?
13. Tiit Randla meenutus 1957. aastast, mis kõlab tänapäeval utoopiana: "Startisime Tartust Leetu mikrobussiga. Pikka sõitu aitas sisustada omapärane võistlus loendasime, kummal poolel teed istub elektritraadidel rohkem Läti piiri taga läks arvestus segi, kui arv jõudis üle saja". Mis linde loendati? Tänapäeval on see liik suur haruldus
14. Ühe vooluhulgalt Eesti esikümnesse kuuluva jõe ei ole rajatud ühtegi silda. Mis jõest on jutt?
15. Millise arhitektuuribüroo loomingut on kujutatud järgnevatel pildidel? Ühe punkti saab siis, kui büroo nime mitteteadmisel nimetate vähemalt ühe omaniku perekonnanime.

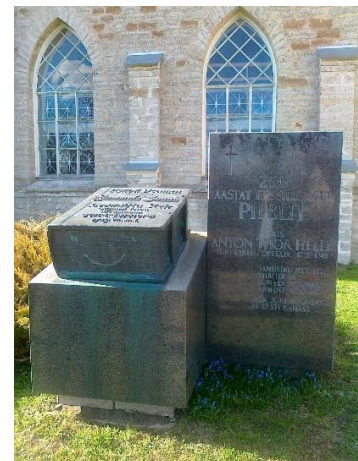

16. Tuntud koht on Suure-Jaani. Aga Eestis on olnud saksa keeles kasutusel ka Väike-Jaani (Klein-Johannes) kihelkond ja kirik. Mis nime all ta on tuntud eesti keeles?
17. Eesti vanimad kutselised teatrid "Vanemuine" ja "Endla" avati 1906. ja 1911. a. Mõlemad teatrid avati sama autori erinevate teostega. Mis autor, mis teosed?
18. Mehhiko Chihuahua osariigis asub (Suur) Kristallkoobas. Koopa suurimas saalis on hiigelskistallid, teadaolevaist maailma suurimad looduslikud kristallid. Suurima kristalli pikkus on 10...12 m, laius 4 m ja kaal umbes 55 tonni. Mis mineraal moodustab need hiigelskistallid (keemilise aine eest 1 punkt)?
19. See Rooma keiser pani aluse Flaviuste dünastiale. Tema valitsusajal oli riigis kord ja majanduslik õitseng. Ta alustas Colosseumi ehitamist, mille lõpetas ta poeg Titus. Kõige selle juures oli ta hea diplomaat ja tal õnnestus surra loomulikku surma. Väidetavalt kuulub temale väljend "raha ei haise". Kellest on jutt?

20. Tegemist on suursuguse erialase sugupuuga muusikuga, kellele pole võõrad ka ooperitatri lavalauad. Enam teab noorem põlv teda aga Eesti popmuusikute ristiretke sihtkoha, ehk konkursi „Eesti laul“ kaudu, kus küll kõige teravam tipp on veel vallutamata. Mis on tema artistinimi?

21. 1982. a. septembris külastas Eestit Indira Gandhi. Ta külastas ka "Estonia" teatrit ja vaatas ühe ooperi teist vaatust. Hiljem nimetas ta seda ilusaimaks ooperiks, mida ta on näinud. Mis autori mis ooperit Gandhile näidati?
22. 6. mail 1954. a. jooksis Roger Bannister esimese inimesena maailmas ühe miili alla nelja minuti (3 minutit 59,04 s). Selle rekordi püstitamisel aitasid teda kaks "jänest" - üks hilisem olümpiavõitja ja teine hilisem Euroopa meistrivõistluste hõbemedalist. Nimetage need kaks meest.
23. Esimese eestlasena jõudis Everesti tippu Alar Sikk 2003. aastal. Praeguseks on seal käinud üheksa eestlast - kuus meest ja kolm naist. Nende seas on ka isa ja tütar. Nimetage nad.
24. USA esimene "rahvuslik monument" kuulutati välja 1906. a. president Theodor Roosevelti poolt. See fonoliitporfüürist (tardkivim) kaljumürakas asub Wyomingi osariigis. Ta kõrgus aluselt on 264 m ja merepinnast on 1558 m ja pindala 5,45 km². Kuidas on selle monumendi nimi?
25. Nimetage nende teoste autor (1928-2022). Ta poeg ja pojanaine on tuntud ajaloolased.

26. See belgia-prantsuse päritolu budistist kirjanik, laulja ja maailmarändur (eluaastad 1868-1969) oli esimene Euroopa naine, kel õnnestus maskeerituna jõuda kinnise Tiibeti pealinna Lhasasse. Ta tegi selle retke 1924. aastal. Kes oli see naine?
27. Kes on see XIII saj. teadlane, kes oma teoses "Liber Abaci" andis suure panuse araabia numbrite, eriti aga nulli levikusse praktikas (raamatupidamises jmt).
28. Kus kasutas USA armee esimest korda lahingus napalmi?
29. **Küsimine Itaalia autotootjat**, suurte kogemustega vormelisõidus, kust ta ka alustas. Asutaja kirevasse elulukku kuuluvad mitmete abielude kõrval ka süüdistused riigipöördekatstes osalemises, emigratsioon ja disainikoostöö Jaapani autotootjaga Daihatsu. Kõige ilmsel viihje kõlab aga Tommy Cash'i itaallasi (sõbralikult) tögavas euroloos "Espresso macchiato"

30. Kelle valmimisjärgus mälestusmärk on pildil ja kes on selle autor?

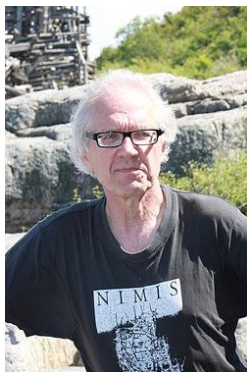
31. Mis nime all tunneme merd, mille nimi on põhja-saami keeles Nuorttamearra ning vana-vene keeles nimetati seda Varjaagi mereks?
32. Kes on need kaks meessportlast, kes on võitnud Aasta sportlase Laureuse auhinna kõige enam kordi? Kahe peale on nad seni välja antud 27 auhinnast saanud kümme. Mõlemad on seejuures ühe ala sportlased
33. Kuidas nimetatakse seda ogalikuliste seltsi kuuluvat kala? Ladinakeelne nimetus on *Pungitius pungitius*, kala on oma sugulasest ogalikust väiksem – pikkus 5...7 cm

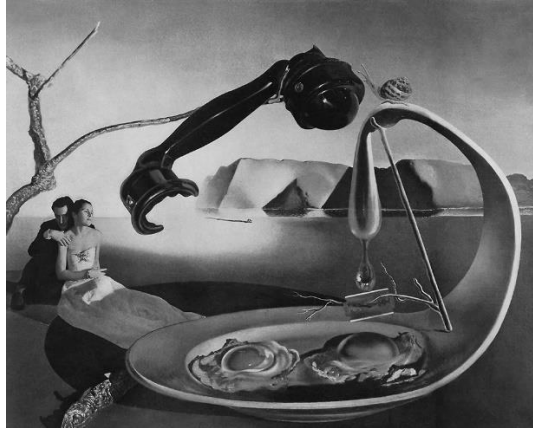
34. Kes on see näitleja? „Star Warsi“ seeriates mängis ta Kylo Reini, peategelane oli filmis „Patterson“ ja „Ferrari“, kokku mänginud seni 33 filmis. TV-s on ta seni kuulsaim osa seriaalis „Girls“ Adam Sackler.

35. Kes on see eesti-läti juurtega rootsi kunstnik? Eluaastad 1946-2021, allpool ta teosed.
Vihje -mõelge rahvusloomale

36. Kümnevõistleja Uno Palu töötas enne sportlaskarjääri ka ühes ametis, millel praegu enam Eestis töötada ei saa. Nimetage see mineviku jäänud amet
37. Küsime üht ameerika moefotograafia pioneere ja Hollywoodi kuulsuste pildistajat. Ta sündis 1900 Peterburis Eestist pärit baltisaksa aadliku pojana (isa oli Navesti mõisa omanik) ning suri 1968. aastal LA-s. Allpool paar tema tuntumat fotot: *Josephine Baker* ja *Dalide portree*

38. Kes on see tšehhi tõlkija ja kirjandusteadlane (eluaastad 1945-1999), kes pühendas suure osa oma tegevusest eesti kirjanduse ja kultuuri tutvustamisele Tšehhoslovakkias? 1974. aastal asutas ta Läänemere Liidu. 1999. aastal pälvis ta Maarjamaa Risti III järgu ja k.a. 16. septembril (80. sünniaastapäeval) austati ta mälestust rahvusvahelise konverentsiga Tallinnas.
39. Kuidas nimetatakse Tertos UAB poolt toodetavat Venemaa praeguse poliitika teemalist animaseriaali, mille kunstiline juht on Hardi Volmer, nukumeistrid Urmas Sepp ja Roman Kuznetsov ning kostüümikunstnikud Marili Sikk ja Piret Siigur. Muu meeskond töötab varjunimede all (a la Good Rus või Wudu Allen). Praeguseks on tehtud vähemalt 12 osa.
40. Selle muusikalise kollektiivi juhtfiguuri resümees on kirevam kui undsulestikus mandariinpart – akadeemiline haridus, laulupeod, võidud nii dirigeerimiskonkurssidelt kui ka rahvaliku meelelahutuse kilda kuuluvalt muusikaliselt vodevillilt „Su nägu kõlab tuttavalt“. Nimeta nii ansambel (1p) kui selle juhtfiguur e. *frontman* (1 p).

41. Kus asub Eesti kõige madalam koht (s.t. koht, kuhu saab veel astuda kuiva jalaga) ja mis on selle koha absoluutkõrgus (meetreid alla merepinna, ± 2 m)
42. Kas mäletate laulusõnu? Kirjutage „Ummamuudu“ loo "Kõnõtraat" esimene lause („Välläs....lummõ“, aga eesti kirjakeelde tõlgituna
43. Täna 150 aastat tagasi sündisid kaks koloriitset poliitikut. Üks neist oli oma riigi isehakanud monarh, kelle sünnipärane perekonnanimi tähendab pistrikku. Teine aga sai presidendiks mõni kuu pärast arreteerimist tänu rahvamasside suurele toetusele ja veel teistki korda (kolmandaks tähtjaks) peale 18-aastast vaheaega. Eriti armastatud oli rahva seas selle teise mehe teine abikaasa *Tühistatud – õige 130 aastat tagasi*
44. Allpool on toodud „Meieisapalve“ algreed ühes keeles, mille viimane sünnipärane rääkija Dolly Rentreath suri 1777. aastal. Keele taassünni eest hakkasid entusiastid võitlema XX sajandi algul ning eelmise sajandi lõpuks oli loodud uus standardkirjakeel. Praegu õpetatakse seda ka algkoolides

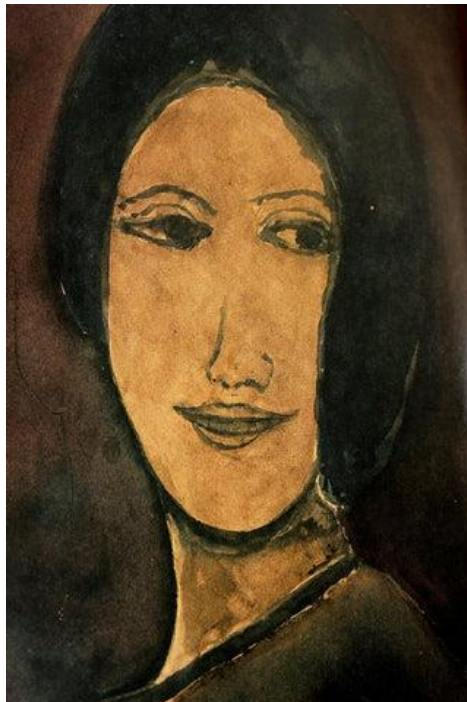
Agan Tas ni eus y'n nevow

Dha vodh re bo gwrys yn nor

Ha ar wra agan dri yn temptyans

Re dheffo dha wlaskor

45. Kelle teosed? Autor on tuntud rohkem kirjanikuna, mille eest on saanud ka Nobeli preemia.

46. Kes on see tuntud filmimees (režissöör, produtsent, stsenaarist)? Kuulsaks sai filmiga „Chronos“, tuntumad filmid veel „Paani labürint“ ja Vee puudutus“. Viimase eest sai ka parima filmi ja lavastaja Oscari

47. Nimetage Ameerika maailmajao kolm rahvarohkeimat saart
48. Kes on need kaks Kuressaare teatri põhikoosseisu näitlejat?

49. Eesti looduslikku tasakaalu ohustavate liikide nimekirjas on ka neli närilist. Neist Kanada kobrast ja halloravat seni Eesti leitud veel õnneks pole. Tahame teada kaht ülejäänut, kellest üks on Eestis laialt levinud (küll veel mitte looduses), teine aga toodi Eestisse 1947. a. ja viimastel aastakümnetel on ta arvukus vähenenud ja piirdub vaid Peipsi vesikonnaga. *Osaliselt tühistatud – närilisi on kolm*
50. Mis kihelkonnas on üles kirjutatud vanasõna „Üks loll jöövab rohkem küskida, kui kümme tarka vastada“? Kihelkonna keskuses (ca 300 inimest) asuvas Mihkli kirikus asus kuni 1950. aastani praostkonna keskus. Võib-olla aitab vastust leida see vapp:

VASTUSED

1. **1918.** a. 15. **aprill** Saaremaal ja Hiiumaal, 1917 lõppes suveaeg 17.09 enne sakslaste dessanti
2. **Suur Hiina müür**
3. **Ühtne ressursi indikaator/Uniform resource locator**
4. Maarit **Murka** „**Salajane naeratus**“
5. King Camp **Gillette**
6. The **Goodyear** Tire & Rubber Company/Charles Goodyear
7. **Rapla**
8. **Soome, Läti ja Venemaa** (lendorava levikuareaal langebki suuresti kokku Venemaa territooriumiga)
9. Waffen-**SS diviisid** (vastavalt 2. SS-tankidiviis „Das Reich“, 34. Waffen-SS diviis „Landstorm Nederland“ ja 4. Waffen-SS soomusgrenaderide diviis „Polizei“
10. **Ukraina, banduura**
11. **Vastastikku garanteeritud hävitamine (mutually assured destruction)**
12. **Inglismaa** vetes (Downes inglise keeles) **Hollandi** laevastikult
13. **Siniraage**, keda tänapäeval Eesti enam ei esine
14. **Pede** jõgi – Peale Pedja ja Põltsamaa jõe ühinemist ja enne Emajõkke suubumist.
Pikkus 4,3 km
15. **KoKo Arhitektid OÜ** (Raivo **Kotov**, Andrus **Kõresaar**)
16. **Kolga-Jaani**
17. August **Kitzberg**, "**Tuulte pöörises**" ja "**Libahunt**"
18. **Kipsi** erim seleniit
19. **Vespasianus**
20. **An-Marlen** (kodanikunimega Ingel Marleen Mikk)
21. Gustav **Ernesaks** "**Tormide rand**"
22. Chris **Brasher** ja Chritopher **Chataway**
23. Andras **Kaasik** 2011. a. ja Triin **Seli** 2025. a.
24. **Devils Tower** (põliselanike seas Matho Thipila ehk Bear Lodge.
25. Aime **Jürjo**

26. Alexandra **David-Neel**
27. **Fibonacci**, teise nimega Leonardo de Pisa
28. **Sitsiilia** dessant 1943
29. **De Tomaso** Automobili (Ciao bella l'm Tomaso)
- 30. Lauri Kettunen, Elo Liiv**
- 31. Läänemeri**
32. Tennisistid Roger **Federer** ja Novak **Djokovic**
- 33. Luukarits**
34. Adam **Driver**
35. Lars Endel Roger **Vilks**
- 36. Palgiparvetaja**
37. George **Hoyningen-Huene**
38. Vladimir **Macura**
39. **Novõje Kuklõ (Uued nukud)**
40. **"Põhja konn"**, Valter **Soosalu**
41. **Kunda-Põhja savikarjäär, 13,5 meetrit alla merepinna**
42. Väljas külmetab ja taevast sajab lund. Külmetäs ja satas on võro keeles oleviku vormid
43. Albaania peaminister-president Ahmet **Zogu** (sünnipäraselt Zogolli) - kuningas Zog I ja Argentiina president Juan **Peron**
- 44. Korn** (kernowek)
45. Rabindranath **Tagore** (Nobeli preemia 1913. a.)
46. Guillermo **del Toro**
47. Hispaniola/Espaõola (22,5 milj.), Kuuba (10,9 milj.) ja Long Island (8,1 milj.)
48. Markus **Habakukk** ja Jürgen **Gansen**
- 49. Ondatra**
50. **Kihelkonna**